

ontwerp van Philip Sajet. De keten ontworpen door Ted Notens met de verzilverde omtrekken van Emmen met zijn deelmogentens is zelfs al aan de tweede burgemeester toe. Beide burgemeesters lopen overigens tot half juli weer even met hun oude keten rond omdat hun actuele 'waardigheidsversterker' met de (nog) niet uitgevoerde schetsontwerpen te zien zijn in het Amsterdamse Stedelijk Museum.

Er is ergens een brand. De burgemeester wordt opgevoerd. Hij springt in zijn auto of op de fiets. Zijn ambtsketen frontmelt hij in de zak van zijn colbert want dat rijdt makkelijker. Aangekomen op de plaats des onheils hangt hij zijn keten weer om zijn nek en roept: "Ik heb hier de leiding." En er is niemand die daar op dat moment aan twijfelt. Zijn autoriteit wordt ondertreepd door dat ambtsketen om zijn nek."

In kort bestek schetst industrieel ontwerper Bruno Nئابer van Eyben de ontwerpen van een ambtsketen; zoals hij die interpreterte tenminste. Anders dan zijn collega-steradontwerpers pakte Nئابer het als een echte ontwerper aan. Dus geen verwijzing naar het oervoelbeelden van de ambtsketen: het Middeleeuwse orde-teken van het Gulden Vlies maar een even praktisch als onderscheidend

gebruikproduct. De penning waarop het gemeentewapen prijkt — in dit geval de drie molentjes van Papendrecht — is tegelijk een hapsel waarin je de ketting kunt oprollen. Zo wordt de keten geminimaliseerd tot een handzaam rond pakketje dat je makkelijk in een jaszak kunt steken.

Muntgeld

Net als bij de meeste andere ontwerpen kwam het niet tot uitvoering. Wellicht door zijn ervaringen als ontwerper van het Nederlandse muntgeld vertelt Nئابer met overmatig begrip hoe zijn keten sneuvelde in de ambtelijke molen. De loco-burgemeester die de burgemeester, de aanvankelijke drager, vervangt zegt geen beslissing te willen nemen. En de raad vond Nئابers ontwerp te 'deisigij'.

Raadsleden beschouwen het vaak als pure privé-ideutiterij als hun burgemeester een nieuw ambtsketen ambieert. Ze vinden de f11.000 tot f30.000 die de ontwikkeling en productie van zo'n keten kost, te veel. Zo vergeten ze dat een ambtsketen meerdere (burgemeesters)generaties mee-

gaat en het imago van de gemeente beduidend kan versterken. Dat idee had de burgemeester van Leerdam ook, maar helaas stemde de gemeenteraad de nieuwe ambtsketen weg. De burgemeester had er immers al drie: één voor Leerdam en voor de deelmogentens Kedichem en Schoonroewe ek één. Bijevoelg wisselt de burgemeester

En nieuwe ambtsketen voor de burgemeester? IJdeluiterij volgens veel raadsleden

dagelijks, in alfabetische volgorde, zijn ketens. Bij het aanhoren van de plaatselijke aubades op Koningsinnedag let de burgemeester erop dat hij de juiste keten omheeft voor hij uit zijn auto stapt. Juist om die verplichte wiselstructe vermijden, vond hij het eensluidende ontwerp van Dinie Besems zo

geschikt. Het is een helder vormgegeven, open schakelketting met in plaats van een penning een 'but', een rond stukje glas dat men in glas-in-loodraam gebruikt als verwijzing naar Leerdam-Glasstad.

Net als bij Leerdam en de gemeentelijke herindeling, waardoor naburige dorpen en buurtschappen deel uitmaken van de naburige grote stad, vinden gemeentes het passend om voor die nieuwe situatie een nieuw ambtsketen te laten ontwikkelen. Maar ook staat het ze vrij om de oude keten tot in lengte der dagen te gebruiken. Overigens hoeft een gemeente een ontwerp en uitvoering van een ambtsketen niet geheel en al uit eigen middelen te bekostigen. Men kan hiervoor een beroep doen op de potjes die lokale en provinciale overheden hebben voor vormgeving of kunst-in-opdracht.

Erg snou voor ontwerper Peggy Bannenberg was dat de gemeente Oisterwijk haar ontwerp terzijde schoof, terwijl ze zich zo goed aan de ontwerpietens had gebouwen. In plaats van Bannenberg vond de 'Parel van Brabant' de weinig vernieuwende scha-

Emmen zelf, achter in de nek gedragen. Aan de oorspronkelijke eis van de vrouwelijke burgemeesters dat de keten vooral licht moet zijn, hield Noten zich bepaald niet. Zijn keten weegt maar liefst anderhalve kilo, waardoor je het niet even in je jasje wegstoppt. Daarvoor is de keten bovendien te kwetsbaar. Het moet derhalve in een bijgeleverd koffertje vervoerd worden. Als de burgemeester buiten functie is, prijkt de keten in de hal van het gemeentehuis, opgehangen op een metersgrote, brede foto van een koolwipje, de vindster die de milieuvriendelijkheid van Emmen symboliseert.

Een van de twee initiatiefnemsters, Marie van Rossen, is trouwens verlost van haar topzware ambtsketen van Hellevoetsluis, sinds zij, begin dit jaar, burgemeester van Alkmaar werd. Daarbij hoort een vijfth jaar oude, elegante en niet al te zware keten. Maar liever had zij natuurlijk de lichtgewicht duizendringestijmalenkindorketens van Evelien Sipkes gedragen. Want door jaren terug in een galerie een broche van Sipkes aan te kopen was de burgemeester ooit op het idee voor een nieuw ambtsketen gekomen.

Expositie tot 16 juli in het Stedelijk Museum, Amsterdam.

Chris Binnema is freelance journalist.

Ambtelijke molensteen

Ontwerpers storten zich op vrouwvriendelijke burgemeestersketen

CHRIS REINEWALD

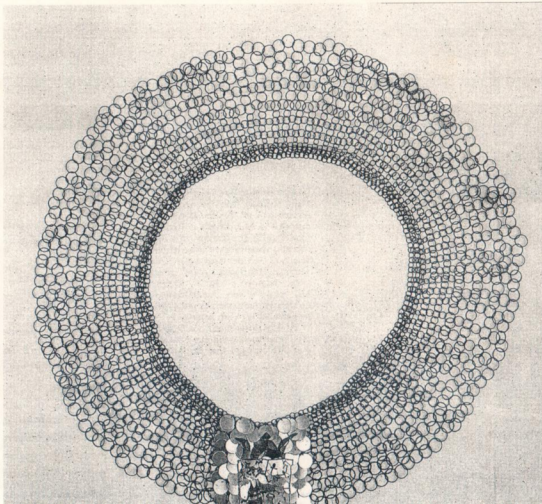
Twee vrouwelijke burgemeesters, van Hellevootsluis en Zutphen, hadden een paar jaar geleden schoon genoeg van hun zware en weinig gebruiksvriendelijke ambtsketens, die ze ambshalve om hun nek moesten meetersen. Ze stichtten een werkgroep voor het ontwikkelen van een actueel en door beide seksen comfortabel te dragen keten.

Uit het project kwamen negen voorstellen van sieraadontwerpers voort. Twee daarvan zijn daadwerkelijk uitgevoerd en worden dagelijks gebruikt.

Burgemeester Marie van Rossen van Alkmaar met de ambtsketen ontworpen door Philip Sajet.

De burgemeester van Barneveld

keten van een lokale edelsmid toch beter passen.

Wat de alleroudeste ambtsketen van Nederland is, is niet zo gauw te zeggen. Wel is bekend dat de meeste ambtsketens dateren uit de tweede helft van de 19e eeuw.

Bij Koninklijk Besluit van 16 november 1852 maakte men een eind aan de per gemeente verschillende ordetekens van burgemeesters, die tot dan toe (naar Frans voorbeeld) driekleurige sjerpen, losse penningen of stafjes met zich meedroegen. Voorgeschreven werd een bij voorkeur zilveren ketting of anders een oranje lint met daaraan een zilveren penning, hebbende een middellijn van veertig strepen en vertoende het wapen des Rijks en aan de andere kant dat der gemeente, of alleen de gemeentenaar.

Ook Ted Noten wilde zich aan deze regels houden toen hij zijn schetsontwerp mocht uitvoeren voor het ambtsketen voor de gemeente Emmen ('Ik dacht in mijn naïviteit eerst nog dat een burgemeester na zijn terugtrekken zijn keten gewoon mocht houden.') Maar het wapen hoefde niet per se van de gemeente. Wel moest het keten herkenbaar, zichtbaar, door m/v draagbaar, tijdloos, duurzaam, stevig, mobiel en geschikt voor zowel bije als droevige gelegenheden zijn. Verder wilde Emmen zijn kunstliefde en de deelgemeentes uitgedrukt zien.

Koffertje

Notens oplossing voldoet aan alle ontwerpeisen en is ook nog eens simpel, actueel en mooi. Noten raagde de verkleinde contouren van Emmen en de deelgemeentes uit, verzilverde die en schikte ze op een ketting. Vanwege het eenvoudige ontwerp de ambtsketen vorm